

PEDAGOG SHAXSDA KASBIY FAOLIYAT DAVOMIDA KREKTIVFIKR YURITISH VA UNING TAFAKKUR MAXSULDORLIGI

Najmiddinova Muhayohon SHaxobiddin qizi

*Namangan davlat universiteti psixologiya faoliyat turlari bo'yicha
ikkinchi bosqich magistranti*

Abstract

In this article, the qualities that are and should be described in the personality of the educator, the tarsi of his thinking, the specialness of his thinking, and the Creative in it the way in which ideas are shaped by is its creativity during the giving of knowledge.

Key words: person, Creative, thinking, emotion, image, logic, ability, potential

Аннотация

В этой статье рассматриваются качества, которые формируются и должны формироваться в личности педагога, его мышление лапки, продуктивность его мышления, и то, как креативные формируют мысли в его творчестве в процессе познания.

Ключевые слова: личность, креатив, мышление, эмоция, образ, логика, способности, потенциал

Annotatsiya

Ushbu maqolada pedagog shaxsida shakilangan va shakilanishi kerak bo'lgan sifatlari, uning fikrlash tarsi, tafakkurining maxsuldorligi, va undagi kreaktiv goyalarning fikrlarning qay tarzda shakilanganligi bilim berish davomida uning ijodkorligi.

Kalit so'zlar: shaxs, kreaktiv, tafakkur, xissiyot, obraz, mantiq, qobilyat, potensial

KIRISH

Bugungi kunda bo'lajak muttaxisislarda kasbiy tafakkurining va uning fikrlash tarzini dunyoqarashini undagi kreaktiv tarzda fikr yuritishi hamda pedagogda ijodiy faoliyatni tashkil etishda muammoli masalalarni yechishda, muammoli vaziyatlarni tahlil qilishda, shuningdek, pedagogik xarakterdagi ijod mahsulotlarini yaratishga alohida e'tibor qaratishi zarur. Muammoli masala va vaziyatlarni hal qilar ekan, pedagogning masala yechimini topishga ijodiy yondashishi unda hissiy-irodaviy sifatlarning rivojlanishiga yordam beradi. Pedagog o'z oldiga muammoli masalalarni qo'yish orqali mavjud bilimlari va hayotiy tajribalariga zid bo'lgan dalillar bilan to'qnash keladi.

Buning natijasida o‘z ustida ishlash, mustaqil o‘qib o‘rganishga nisbatan ehtiyoj sezadi. Pedagogning ilmiy-tadqiqot ishlari va ilmiy yoki ijodiy loyihalarni amalga oshirishi unda kreativlik potensialini yanada rivojlantiradi. Pedagog o‘z-o‘zidan ijodkor bo‘lib qolmaydi. Uning ijodkorlik qobiliyati ma’lum vaqt ichida izchil o‘qibo‘rganish, o‘z ustida ishlash orqali shakllanadi. Zamonaviy ta’lim barcha turdagi ta’lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan tarbiyachi, , pedagoqlarning ijodkor bo‘lishlarini taqozo etmoqda.

Ayniqsa umumta’lim maktablarida o‘qituvchi kadrlarning kreativligini rivojlantirishga bo‘lgan ijtimoiy buyurtma vujudga kelmoqdaki, bu borada ilmiy pedagogik izlanishlar olib borish talab etiladi. Shu bilan bir qatorda kreativlik masalasini ilmiy tushunishda turli fikrlarning mavjudligi, yaxlit xulosaga kelinmaganligini ilmiy ishlarda ham ko‘rishimiz mumkin.

Pedagogning kreativlik potentsiali. Talabalarni kreativ fikrlashga o‘rgatish, ularda kreativ tafakkurni shakllantira olish uchun avvalo o‘qituvchining o‘zi kreativ, ijodkor shaxs bo‘lishi zarur. Bordi-yu, uning o‘zi kreativlik sifatlariga ega bo‘lmasa, u holda qanday qilib, talabalarni kreativ fikrlashga rag‘batlantira oladi. Chiqariladigan yagona xulosa quyidagicha: o‘qituvchining o‘zi kreativ, ijodkor bo‘lsagina, talabalar ham shunday bo‘la oladi. O‘qituvchining ijodkor va kreativ bo‘lishi yoki bo‘lmasligi emas, balki darslarni ijodkorlik, kreativlik ruhida tashkil etishi, yangi g‘oyalarni ta’lim jarayonida sinab ko‘rishga intilishi zarur.

Mashg‘ulotlarda o‘qituvchi “kreativlik yo‘l xaritasi”ga ko‘ra quyidagi to‘rtta yo‘nalish bo‘yicha harakatlanadi va ulardagi harakatlar pedagoqlarning kreativligini ifodalovchi belgilar (Patti Drepreau) sanaladi:

- 1) ijodiy fikrlash ko‘nikmalarini namoyon etish;
- 2) talabalarni o‘quv fanlarini qiziqish bilan o‘zlashtirishga rag‘batlantiruvchi strategiya (metod va vositalar)dan foydalana olish;
- 3) innovatsion yondashuv va pedagogik masala (muammo)larning yechimini topishga kreativ yondashish;
- 4) kutiladigan natija
5. Kreativlik potentsialining tarkibiy asoslari va ustuvor tamoyillari .

¹Qolaversa, kreativlik zehni o‘tkirlikni belgilab beradi, “ta’lim oluvchilar e’tiborini ta’lim jarayoniga faol jalb etishni ta’minlaydi”. Pedagog-tarbiyachi o‘z-o‘zidan ijodkor bo‘lib qolmaydi. Uning ijodkorlik qobiliyati ma’lum vaqt ichida izchil o‘qib-o‘rganish, o‘z ustida ishlash orqali shakllantiriladi va u asta-sekin takomillashib,

¹ Qadamboyevna, Xojayeva Nozima. "TARBIYACHINING PEDAGOGIK FAOLIYATIGA KREATIV YONDASHUV." *Research Focus* 2.1 (2023): 292-294.

rivojlanib boradi. Har qanday mutaxassisda bo'lgani kabi bo'lajak pedagoglarning kreativlik qobiliyatiga ega bo'lishlari uchun talabalik yillarida poydevor qo'yiladi va kasbiy faoliyatni tashkil etishda izchil rivojlantirib boriladi. Bunda pedagogning o'zini o'zi ijodiy faoliyatga yo'naltirishi va bu faoliyatni samarali tashkil eta olishi muhim ahamiyatga ega. Pedagog ijodiy faoliyatni tashkil etishda muammoli masalalarni yechish, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, shuningdek, pedagogik xarakterdagi ijod mahsulotlarini yaratishga alohida e'tibor qaratishi zarur.

Ijodkorlik–muayyan yangilikning ahamiyati va foydali ekanligini belgilovchi shaxs faoliyati va uning natijasi.

Ijodkor shaxs–ijodiy jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshira oladigan hamda aniq ijodiy natija (mahsulot)larga ega shaxs.

²Kreativ shaxs–jarayon yoki natija sifatida ijodkorlikni namoyon etuvchi, masalalarni yechishga nostandart usullar bilan yondasha olishga moyil, o'ziga xos harakatlarni tashkil etish, yangiliklarni ilgari surishga, ijodiy mahsulotlarni yaratishga layoqatli va tayyor shaxs

Ijod –ijtimoiy subyektning yangiligi, ahamiyati va foydaliligi jamiyat yoki muayyan guruh tomonidan tan olingan faoliyati yoki faoliyati natijasi

Ijodkor shaxsni tarbiyalash – kasbiy-ijodiy faoliyat tajribalarini qaror toptirish va boyitish asosida ijodiy g'oya, ularni amalga oshirish ko'nikma va malakalariga ega shaxsni shakllantirish va rivojlantirish

Kasbiy-ijodiy faoliyat–mutaxassisning kasbiy masalalarni ijodiy hal qilish muvaffaqiyatini tavsiflovchi faoliyati, innovatsion xattiharakati

Ijodiy topshiriqlar–muammoli vaziyatlarni tizimli tahlil asosida hal qilishga yo'naltirilgan masalalar tizimi.

Kasbiy-ijodiy imkoniyat – 1) kasbiy kompetensiya, malakaga egalik;

2) kasbiy ijod metodologiyasi asoslarini o'zlashtirganlik;

3) ijodiy tafakkurning shakllanganlik darajasi;

4) kasbiy-ijodiy layoqat va shaxsiy sifatlarning rivojlanganligi

O'qitish kreativligi, o'qitish nazariyasi, o'qitish texnikasi. Ular o'quv faoliyatini boshqarish haqidagi pedagogik sohalardir, ular umumlashtirilgan darajasiga ko'ra amalga oshiriladi. Pedagogik kreativ ta'lim istiqbolining jarayonlashtirilgan aspektidir.

o'qitish kreativligini belgilash – bu kasbiy faoliyat sohasidagi ta'limiy va takomillashish samarasini ta'minlovchi o'quv jarayonini me'yoriy boshqarib turishdir.

Ilmiy adabiyotlarda pedagogik kreativning uch aspekti to'g'risida fikr yuritiladi:

• ilmiy aspektda o'qitishning maqsadi, mazmuni va metodlari ilmiy asoslanadi, pedagogik jarayon loyihalashtiriladi.

² Achilov N. N. O. G. L. BO'LAJAK PEDAGOGLARNING KREATIVLIGINI RIVOJLANTIRISH USULLARI //Academic research in educational sciences. – 2022. – T. 3. – №. 6. – C. 650-654.

- tavsifiy aspektda rejalashtirilgan o'qitish natijalariga erishishning maqsadi, mazmuni, metodlari va vositalarining ishtiroki asosida algoritm jarayoni ishlab chiqiladi.

- amaliy aspektda pedagogik kreativ jarayoni amalga oshiriladi.

Ta'lim amaliyotiga nisbatan pedagogik kreativning uch sathi belgilanadi:

- umumpedagogik kreativ yaxlit ta'lim jarayonini ifoda qiladi.
- xususiy metodik kreativ bir fan doirasidagi o'quv-tarbiya jarayonini amalga oshirish metodlari va vositalaridan iborat bo'ladi.

- lokal yoki modul kreativ o'quv tarbiya jarayonining maxsus bo'limlariga kreativni tatbiq qilishni ifoda qiladi.

Bu kreativ xususiy didaktik va tarbiyaviy vazifalarni hal qilishga qaratiladi.

Har bir pedagogning o'zini o'zi rivojlantirishi va o'zini o'zi namoyon eta olishi bevosita uning kreativlik qobiliyatiga egaligi bilan bog'liq. Odatda pedagoglarning kreativlik qobiliyatiga ega bo'lishlari pedagogik muammolarni hal qilishga intilish, ilmiy-tadqiqot ishlari yoki ilmiy loyihalarni amalga oshirish va o'zaro ijodiy hamkorlikka erishishlari orqali ta'minlanadi. Pedagog o'z- o'zidan ijodkor bo'lib qolmaydi. Uning ijodkorlik qobiliyati ma'lum vaqt ichida izchil o'qib-o'rganish, o'z ustida ishlash orqali shakllantiriladi va u asta-sekin takomillashib, rivojlanib boradi.

Har qanday mutaxassisda bo'lgani kabi bo'lajak pedagoglarning kreativlik qobiliyatiga ega bo'lishlari uchun talabalik yillarida poydevor qo'yiladi va kasbiy faoliyatni tashkil etishda izchil rivojlantirib boriladi. Bunda pedagogning o'zini o'zi ijodiy faoliyatga yo'naltirishi va bu faoliyatni samarali tashkil eta olishi muhim ahamiyatga ega. Pedagog ijodiy faoliyatni tashkil etishda muammoli masalalarni yechish, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, shuningdek, pedagogik xarakterdagi ijod mahsulotlarini yaratishga alohida e'tibor qaratishi zarur.

Muammoli masala va vaziyatlarni hal qilar ekan, pedagogning masala yechimini topishga ijodiy yondashishi unda hissiy-irodaviy sifatlarning rivojlanishiga yordam beradi. Pedagog o'z oldiga muammoli masalalarni qo'yish orqali mavjud bilimlari va hayotiy tajribalariga zid bo'lgan dalillar bilan to'qnash keladi. Buning natijasida o'z ustida ishlash, mustaqil o'qib o'rganishga nisbatan ehtiyoj sezadi. Pedagog o'zida quyidagi kreativlik malakalarini namoyon eta oladi:

bajariladigan vazifaning mohiyati va ahamiyatini belgilay bilish; masalaning qo'yilishini tahlil qila olish; masalani hal qilish rejasini tuzish; masalani hal qilishda samarali metodlar (analiz, sintez, induksiya, deduksiya, taqqoslash va b.)larni qo'llash; masalani hal qilish usullarini tanlay olish; qabul qilingan qarorning to'g'riligini asoslash va qayta tekshirish; masalani hal qilishda kichik tadqiqot (izlanish)ni olib borish; masalani hal qilish sharoiti, jarayonning borishi va masala yechimi yakunlarini umumlashtirishga oid dalillarni rasmiylashtirish Ilmiy-tadqiqot ishlari, ilmiy yoki

ijodiy loyihalarni amalga oshirish ham pedagogning kreativlik potensialini rivojlantiradi.

Xulosa tarzida esa pedagog ijodiy fikrlashga odatlanadi; -ilmiy-tadqiqot faoliyatini olib borish ko'nikmalarini puxta o'zlashtiradi; pedagogika yoki mutaxassislik fani yutuqlari, ilg'or tajribalardan foydalanish imkoniyatlarini mustaqil tahlil qiladi; pedagogik jamoa tomonidan olib borilayotgan ilmiy tadqiqot va ijodiy loyihalarni bajarishda faol ishlarni olib borishlari kerak bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. A .X oliqov. P edagogik m ahorat. T., Iqtisod-m oliya. 2010 y.
2. J.T ulenov, Z .G 'ofurov. Falsafa. T., O 'qituvchi. 1997 y.
3. A .M inovarov. Pedagogika. T., O 'qituvchi 1996 y.
- 4 . R .M avlonova, O .T o 'rayeva., K .X oliqberdiyev. Pedagogika. O 'qituvchi. 2008 y.
5. Qadamboyevna, Xojayeva Nozima. "TARBIYACHINING PEDAGOGIK FAOLIYATIGA KREATIV YONDASHUV." *Research Focus 2.1* (2023): 292-294.
6. R .M avlonova, N .Raxm ankulova, N .V ohidova. Pedagogika nazariyasi va tarixi. D arsluk. T., Fan va texnologiyalar. 2010 y.
7. R .M avlonova, N .R axm onqulova. B oshlang'ich ta'lim ning integratsiyalashgan pedagogikasi. T., 2009 y.
8. R .M avlonova, N .Raxm onqulova. B oshlang'ich ta 'lim innovatsiyasi. T., 2007 y.
9. Karimova B. E., Abdusamadov A. A. TABIATGA MUVOFIQLASHTIRILGAN PEDAGOGIK KREATIVLIK //Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS). – 2022. – №. Special Issue 2. – C. 319-322.
10. J.Y o'ldoshev va F.Y o'ldosheva, G .Y o'ldosheva. Interfaol ta'lim sifat kafolati. T., 2009.
11. J.X asanboyev, H.Sariboyev. G .Niyozov.O.I lasanboveva. M .Usm onboyeva. Pedagogika. O 'quv qo'llanma. Fan. 2006 y.
12. M .Inom ova. Oilada bolalarning m a'naviy-axloqiy tarbiyasi. T., 1999 y. 13. A. T o'xtayev. Ekologiya. T., O 'qituvchi. 1998 y.
- 14 . S. Jo 'raq u lo v .P ed ag o g ik mahorat. Toshkent; 2008y
13. Achilov N. N. O. G. L. BO'LAJAK PEDAGOGLARNING KREATIVLIGINI RIVOJLANTIRISH USULLARI //Academic research in educational sciences. – 2022. – T. 3. – №. 6. – C. 650-654.
15. A.Kosim ov, F. Xolikova. Pedagogik maxorat va pedagogik texnologiyalar Toshkent 2004y
16. M .A xm edjonov, B.X o'jaev.Z.H asanova. Pedagogik m ahorat.Buxoro; 2008y.
17. O .Suvonov, S.Astanova. Pedagogik m ahoratG uiiston - 2010%.
- 18 . w w w .pedagog.uz.
- 19 . w w w .ziyonet.uz.
20. w ww .didaktika.ru